

משה ידבר והשכינה מסדרת הדברות ונשמע קולה מפי משה

"מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל", במקום זה נכללו ענינים עליונים, הרי ביארו **"בְּקוֹל"**, בקולו של משה, בקול ההוא שנאחז בו משה^[לז].

כאן יש לעיין, שהרי להיפוך היה, שכתוב: **"וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים"** (שמות ו, ב), וכאן כתוב: **"מֹשֶׁה יְדַבֵּר"**, אלא יש אומרים, לפי שכתוב: **"וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים"**, ועל כן **"מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל"**, בקולו של משה, לפי שלא נמצא דבר בתורה מפיו של משה בלבד.

קללות של ויקרא אמר מפי המלכות ובמשנה תורה מפי עצמו שהוא אחוז בז"א מידת הרחמים

וזהו שאמרו, קללות שבמשנה תורה, משה מפי עצמו אמרם, מעצמו לא למדנו, אלא מפי עצמו, הראשונות מפי הגבורה, והשניות מפי עצמו, מפי הקול ההוא שנאחז בו משה שנקרא כך^[לז], ויפה אמרו.

כל התורה מפי ז"א והמלכות הסכימה על ידו

ובספר ההגדות של חברי הישיבה נאמר, שאף על פי שהתורה מפי הגבורה נאמרה, כולה מפי עצמו של משה כמו כן נאמרה, ומה הוא, כגון הקללות שבמשנה תורה, ואחר כך נתכללו בהגבורה^[לז], זה שכתוב: **"מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל"**, **"מֹשֶׁה יְדַבֵּר"**, זה קולו של משה, **"וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל"**, באותו הקול של משה.

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פד ע"ב

משה הכין את בני ישראל ואמר להם מה יהיה אחר כך

"וַיִּרְדּוּ מֹשֶׁה אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם", אמר רבי יוסי, מה אמירה זו שכתוב: **"וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם"**, ולא כתוב מה אמר, אמר רבי יצחק, בא וראה, דרך העולם הוא, כאשר תבא שמחה

זיו הזוהר לז. והיינו אור ספירת התפארת. לז. ידוע שהראשונות של תורת כהנים קשות יותר, והיינו כיון שנאמרו מפי הגבורה, מדת המלכות, ששרשה השם אלהים מדת הדין, והשניות שבמשנה תורה מפי עצמו של משה נאמרו, היינו מן התפארת, שהוא מדת הרחמים. לח. דעה זו תפרש, שכמו הקללות שבמשנה תורה נאמרו תחלה מפי עצמו של משה, שהיא מדת התפארת, ואחר כך נתכללו בהגבורה, שהיא מדת המלכות, ונשנו בה, כן גם כל התורה נאמרה תחלה מן התפארת, ונתכללה אחר כך בהמלכות, ונשנו בה, ולפי זה יפורש **"מֹשֶׁה יְדַבֵּר"**, היינו התפארת, **"וְהָאֱלֹהִים"** שהיא מדת

לאדם או כאשר יבא צער, טרם שנודע לו הדבר אינו יכול לסבול, שהרי לבו יפרח בקרבו לפי שעה, וכאשר נודע לו הדבר עומד על עמדו ויכול לסבול, וכאן לא היה כך, שהרי משה אמר להם כל מה שיהיה אחר כך, והחזיק את לבכם בדברים, ולא יכלו לסבול, כל שכן אם לא היה אומר להם כלום, ולפיכך, "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם" תחלה, והחזיק את לבכם, אחר כך "וַיִּדְבֹר אֲלֵהֶם", ועם כל זה לא יכלו לסבול.

התורה החזירה את נפשות ישראל

שהרי למדנו, אמר רבי יהודה אמר רבי חייא אמר רבי יוסי, כאשר שמעו דיבורו של הקדוש ברוך הוא, פרוחה נשמתם, ועלו נשמות ישראל עד כסא הכבוד שלו, להתדבק שם, אמרה התורה לפני הקדוש ברוך הוא, וכי לחנם נבראתי שתי אלפים שנה קודם שנברא העולם, לחנם כתוב בי: "וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם" (ויקרא יז, יג), "וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לְאָמֹר" (שמות ל, לא), "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" (ויקרא כה, נה), איה הם בני ישראל, באותה שעה החזירה התורה נשמות ישראל כל אחת ואחת למקומה, התורה החזיקה ואחזה בהן בנשמותיהם להחזירן לישראל, זה שכתוב: "תֹּרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ" (תהלים יט, ח), משיבת נפש ממש.

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פד ע"א

כל הרי העולם נזדעזעו

למדנו, שאמר רבי יצחק, בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני, נזדעזעו ההר, ובשעה שהר סיני נזדעזע, כל שאר ההרים שבעולם נזדעזעו, והיו עולים ויורדים, עד שהושיט הקדוש ברוך הוא את ידו עליהם ונתישבו, וקול יצא והכריז, "מֵה לָךְ הַיָּם כִּי תִנוּס הַיָּרְדֵן תִּסָּב לְאַחֹר הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵלִים וּגו'" (תהלים קיד, ו) והם השיבו ואמרו, "מִלְפָּנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ" (תהלים קיד, ז).

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פג ע"א

כל דיבור נחקק בעצמו במקומו בלוחות

"וַיִּדְבֹר אֲלֵהֶם אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר", למדנו, שאמר רבי שמעון, "וַיִּדְבֹר", בשביל להכריז ולפרסם הדברים, שלמדנו בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא והתחיל לדבר, עליונים ותחתונים רעדו, ונשמות ישראל פרוחו מהם, ולמדנו שהדבור ההוא היה פורח מלמעלה למטה, ונחקק בארבע רוחות העולם, ועלה וירד, כאשר עלה היה שואב מן הרי אפרסמון הטהור, והיה שואב מן הטל ההוא שלמעלה^[לט], וסובב מסביב לישראל, והחזיר בהם נשמותיהם, ועוד היה סובב ונחקק במקומו בלוחות האבן, וכן כל דבור ודבור.

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פג ע"א

המלכות, "יעננו בקול". לט. זה הטל שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות בו המתים.

כל דיבור היה מלא כאוצר

ואמר רבי שמעון, כל דבור ודבור היה מלא בכל אותן הטעמים, בכל עניני גזרות שחר ועונש, סודות ונסתרות, כבית אוצר הזה שהוא מלא מהכל.

כל דיבור בשעה שנחקק נתגלו בו שבעים ענפים ומ"ט כתרים

ובשעה שהיה יוצא דבור ההוא היה נראה אחד, וכאשר נחקק במקומו נתגלה בדבור ההוא שבעים ענפים שעלו בו^[מ], וחמשים כתרים חסר אחד מצד זה, וחמשים חסר אחד מצד האחר^[מא], כפטיש הזה בזמן שהוא מכה באבן, ככתוב: "וּכְפַטִּישׁ יִפְצֹץ סֶלַע" (ירמיהו כג, כט), וראו כל ישראל עין בעין, והיו שמחים.

כל הדורות האחרונים היו בעת קבלת התורה

וכל הדורות האחרונים נודמנו שמה, וכולם קבלו התורה בהר סיני, שכתוב: "כִּי אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֶּה וְגו', וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶּה עֲמָנוּ הַיּוֹם" (דברים כט, יד), וכולם כל אחד ואחד כראוי לו, היו רואים ומקבלים הדבורים.

כל הספירות נשתתפו בנתינת התורה

"אֱלֹהִים", זו מדת הגבורה, "אֵת", שנתכללה בהימין, כמו שלמדנו, "אֵת הַשָּׁמַיִם" שהיא מדת הימין^[מב], "וְאֵת הָאָרֶץ", שהיא מדת השמאל, שכתוב: "אֶף יָדַי יְסֹדֶה אָרֶץ וְיָמִינִי טִפְחָה שָׁמַיִם" (ישעיהו מח, יג), "כָּל", להכליל כל שאר הכתרים^[מג], "הַדְּבָרִים", שמתקשרים זה בזה, "הָאֱלֹהִים", כל אותן הטעמים כל אותן הסודות, כל אותן הנסתרות, גזרות ועונשין.

הסודות הנרמזים בהדברות תגלה רק לראויים

"לֵאמֹר", להיותם ירושה לכל, שכתוב: "תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מִוְרָשָׁה" (דברים לג, ד), ואפשר תאמר לגלות מה שלא נצרך לגלות לכל אדם, על זה כתוב: "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ", כמו שאני טמיר ונעלם^[מד], כך יהיו אלה הדברים גנוזים וסתומים בלבך.

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פה ע"א

שורש התורה היא מחכמה ובינה

"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'", אמר רבי יהודה, התורה מחכמה ובינה נכללת, שכתוב: "שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיךָ וְאֵל תַּטֵּשׁ תּוֹרַת אֲמֶךָ" (משלי א, ה)^[מה].

זיו הזוהר

מ. להיות באר היטב בשבעים לשון, או על דרך שאמרו חכמינו ז"ל, שיש ע' פנים לתורה. מא. על דרך שאמרו חכמינו ז"ל שיש לדרש מ"ט פנים טהור, וכן להיפוך. מב. שמים רומז על ספירת התפארת, שהיא מדת הרחמים, ונוטה לחסד דימין. מג. שאר הספירות וכל העולמות העליונים, כולם נתכללו ונתקשרו בהשמעת עשרת הדברות. מד. מכאן שאסור לגלות סודות התורה למי שאינו ראוי לשומעם, ולמי שאין לו דעת להבינם. מה. שתי הספירות חכמה ובינה, נקראות אב ואם.

התורה נכללה בכל הספירות

רבי אבא אמר, בכל המדות נכללת, לפי שאם בשתי אלה נכללת, בכולן נכללת, בחסד, בדין, ברחמים, אם המלך והמלכה מסכימים, כולם מסכימים, במקום שאלו נמצאים, כולם נמצאים.

אנכי זו השכינה ה' אלוקיך זו אימא

רבי יוסי אמר, "אֲנֹכִי" זו השכינה, כמו שכתוב: "אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךָ מִצְרִימָה" (בראשית מו, ד), "ה' אֱלֹהֶיךָ", הכל עולה למעלה להיות הכל אחד[מי].

ה' אלוקיך הוא ז"א

רבי יצחק אמר, "אֲנֹכִי" זו השכינה, והטעם מפסיק, כמו שכתוב: "אֲנֹכִי עָשׂוּ בְּכַרְךָ" (בראשית כז, יט) [מי], "ה' אֱלֹהֶיךָ", זה הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב: "מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעָךְ אֶת קְלוֹ" (דברים ד, לו), וכתוב: "אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם", "מִן הַשָּׁמַיִם", זה הקדוש ברוך הוא[מי].

על ידי הבינה יצאו ישראל ממצרים

"אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", "אֲשֶׁר", זה המקום שכולם מאשרים לו[מיט], "הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", זה היובל[נ], כמו שלמדנו שמצד כח היובל יצאו ישראל ממצרים, ולפיכך חמשים פעמים נזכר יציאת מצרים בתורה, חמשים יום לקבלת התורה, חמשים שנה לחירות העבדים.

ה' היכה את הבית התחתון של הקליפות

"מִבֵּית עֲבָדִים", ככתוב: "הִכָּה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות יב, כט), ולמדנו שאלה הם כתרים התחתונים שבטחו בהם המצרים, כי כמו שיש בית למעלה, יש בית למטה, בית קדוש למעלה, שכתוב: "בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת" (משלי כד, ג), בית תחתון שאינו קדוש למטה, כמו שכתוב: "מִבֵּית עֲבָדִים".

זיו הזוהר

מו. פירוש, ה' אלהיך מוסב על זאת המדרגה מח. זו ספירת התפארת. מט. זה עולם החכמה. שנקראת אנכי. מז. דברי חכמינו ז"ל בזה, ידוע. נ. זה עולם של נ' שערי בינה, שמשם בא כל מיני

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פו ע"א

כל הספירות הקדושות הם לבושים להאור אין סוף ואין הבדל ביניהם

"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", אמר רבי יצחק, "אלהים אחרים", להוציא את השכינה^[נא], "על פני", להוציא הפנים של המלך, שבהם מתגלה המלך הקדוש^[נב], הם שמו והוא הם, הוא שמו, שכתוב: "אני ה' הוא שמי" (ישעיהו מב, ח), הוא ושמו אחד הוא, ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פז ע"א

רק צורת אדם אסור לעשות

"לא תעשה לך פסל וְכֹל תְּמוּנָה", אמר רבי יוסי, כל הצורות מותרות חוץ מצורת אדם, מפני שצורה זו שולטת בכל.

אזהרה שלא לעשות תורה חדשה מה שלא קיבל מרבתי

דבר אחר "לא תעשה לך פסל וְכֹל תְּמוּנָה", רבי יצחק פתח, "אל תתן את פיך לַחֲטִיָּא אַתְּ בְּשַׂרְךָ וְגו' לְמָה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ" (קהלת ה, ה), כמה יש לו לאדם להיות נזהר על דברי התורה, הרבה יש לו להיות נזהר שלא יטעה בהם, ולא יוכיח מן התורה מה שלא ידע ולא קבל מרבתי^[ג], שכל מי שאומר דברי תורה מה שלא ידע ולא קבל מרבו, עליו כתוב: "לא תעשה לך פסל וְכֹל תְּמוּנָה", ועתיד הקדוש ברוך הוא להפרע ממנו בעולם הבא, בזמן שנשמתו תבקש ליכנס למקומה, תדחה החוצה, ותכרת מהמקום ההוא הנצרך בצרור החיים של שאר הנשמות.

ככתוב: "לְמָה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ", "קוֹלְךָ", זו היא נשמת האדם^[ג], אמר רבי חייא, על זה כתוב: "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא", מה הטעם, משום שמקנא לשמו בכל, אם בשביל התמונות הוא מקנא לשמו לפי שזה משקר בשמו, אם בשביל התורה.

צריך להזהר שלא לחדש בתורה דברי שקר

למדנו, שהתורה כולה שם הקדוש היא, שאין לך דבר בתורה שאינו נכלל בהשם הקדוש, ולפיכך נצרך להזהר, כדי שלא נטעה בהשם הקדוש ולא נשקר בו, ומי שמשקר במלך העליון אין מכניסים אותו בהיכל המלך, ונכרת מעולם הבא.

חירות. נא. שהשכינה הקדושה נקראת אלהים, והיא אור נאצל מן ספירת מלכות עלמא דנוקבא, להופיע בעולם הזה לצורך הנהגה הפרטיות, ותשכון במקום ובאדם הראוים לזה, ואפילו למאן דאמר שהיא כבוד גברא, אין לטעות חס וחלילה שהיא בכלל אלהים אחרים, אלא שהיא מקושרת במקור האלהות, ועליה כתוב "מֵאֵת ה' הִיְתָה זֹאת חירות. נא. אפי מלכא, היינו הספירות הקדושות, שהן כלים להאורות של מלך הקדוש המופיע בהן, והכל מקושר יחד במקור האלהות, וגם נקראין הן שמותיו של הקדוש ברוך הוא. ג. פירוש, שלא קבל מרבו ההקדמות והיסודות שעליהם בנה החידושי תורה שלו. נד. ככתוב "וַיִּפַּח בְּאַפִּי נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה"

אמר רבי אבא, כתוב כאן, "לא תעשה לך פסל וְכַל תְּמוֹנָה", וכתוב שם, "פֶּסֶל לְךָ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים", כלומר "לא תעשה לך פסל", לא תעשה לך תורה אחרת שלא ידעת ולא אמר לך רבך, מפני מה, "כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא", אני הוא העתיד להפרע ממך בעולם הבא, בשעה שהנשמה תרצה ליכנס לפני, עתידים הרבה לשקר בה^[ג] ולהכניסה תוך הגיהנם.

זוהר חלק ב' פרשת יתרו דף פז ע"ב

איסור הזכרת שם שמים לבטלה

"לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא", אמר רבי שמעון, אסור לו לאדם להזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא לבטלה, שכל מי שמזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא לבטלה, מוטב לו שלא נברא, רבי אלעזר אמר, אין להזכיר שם הקדוש כי אם אחר תיבה, שהרי שם הקדוש לא נזכר בתורה כי אם אחר שתי תיבות, שכתוב: "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים" (בראשית א, א), רבי שמעון אמר, לא נזכר שם הקדוש אלא על עולם שלם, שכתוב: "בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם" (בראשית ב, ד).

המזכיר שם לבטלה יפרעו מנשמתו

מכאן שאין להזכיר שם הקדוש לבטלה, כי אם בברכה או בתפלה, ומי שמזכיר שם הקדוש לבטלה שלא בברכה או בתפלה, כאשר נשמתו יוצאת ממנו עתידים להפרע ממנו ולנקום ממנו נקמות, שכתוב: "כִּי לֹא יִנְקָה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׂוֹא".

הזכרת ה' מביא ברכה רק אם אינו מזכיר לבטלה

ולמדנו, שאמר רבי יוסי, מהו ברכה, זה שם הקדוש^[ג], לפי שממנו נשפע ברכה לכל העולם, וברכה לא נמצאת על מקום ריק, ואינה שורה עליו, זהו שכתוב: "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא".

זיו הזוהר

והוא הולך מעצמו לגיהנם, ונשאר שם. נו. פירוש, שעיקר הברכה היא הזכרת השם הקדוש שבזה אנו פועלים השפעת השפע מן השם יתברך לכל העולם, מזה יש להוכיח כמה גדולה היא הזכרת השם הקדוש, וממילא מובן, שבאם ההזכרה היא לבטלה, אז הוא להיפוך.

(בראשית ב, ז), ותרגמו לרוח ממללא. נה. לשקרא בה, יען כי זה התפאר בחייו שהוא רבי, והיה רגיל לומר חידושי תורה של תהו לפני חסידים של בהו, לכן לאחר מותו, משקרים בו על דרך ליצנות שהוא רבי, ואומרים שמוכרח ללכת לגן עדן דרך הגיהנם, כדי שיעלה משם הרבה נשמות, כדרך הצדיקים.